

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram:

Høst 2021

Barnehagelærer, Heltid

Åpen

Forfatter(e): Sigurd Aas Garseg

.....
signatur forfatter (e)

Kandidatnummer(e): 1306

Veileder(e): Kirsten Halle

Fagansvarlig: Marianne Ree

Tittel: Pedagogens arbeid med musikk i barnehagen

Engelsk tittel: The educator's work with music in kindergarten

Emneord: Musikalitet, kunstmøter,
estetikk, kompetanse,
tigjengelighet.

Side tall: 25

+
Vedlegg/annet: 31

Stavanger, 04.01.2022

.....
dato/år

Sammendrag

Gjennom denne prosessen har jeg tenkt på hvordan barnehagen jobber med musikk i forhold til barnas utvikling, lek og læring. Jeg har valgt et kvalitativt intervju som foregikk over e-post for å finne data til min oppgave og problemstilling. Problemstillingen min er:

Hvordan bruker barnehagen musikk i forbindelse med barns utvikling, lek og læring?

For å se nærmere på min problemstilling har jeg tatt for meg begreper og teori som er relevant for min oppgave og arbeidet med musikk. Jeg har drøftet og analysert funnene jeg fikk fra undersøkelsen knyttet opp med relevant litteratur. Funnene består av ulike metoder og arbeid informantene har brukt musikk gjennom.

Det jeg har kommet frem til i denne prosessen er at arbeidet med musikk er ulikt hos de fleste barnehager og pedagoger, det er ulike faktorer som gjør det slikt.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord	4
1.0 Innledning.....	5
1.1 Problemstilling	5
1.2 Avgrensning	5
1.3 Struktur	6
2.0 Teoridel	6
2.1 Musikk og temaarbeid i barnehagen.....	6
2.2 En didaktisk tilnærming av arbeid med musikk	7
2.3 Det musiske – rytme, bevegelse og lyd	8
2.3.1 Sangen	9
2.3.2 Regler og lek med kroppen.....	9
2.3.3 Det musiske og språkutviklingen	9
2.4 Planlagt eller spontant	10
2.5 Perspektiv på musikalsk utvikling.....	10
2.6 Musikk og estetiske prosesser i barnehagen.....	11
2.7 Kunstfagets plass i barnehagen	12
2.7.1 Kompetanse hos barnehagelærerstudenter	13
3.0 Metode.....	13
3.1 Valg av metode og informanter.....	13
3.2 Feilkilder og forskningsetikk til forskningsprosjektet.....	14
3.3 Gjennomføring av intervju	15
4.0 Resultat	16
4.1 Funn og drøfting av svar på intervju	16
5.0 Drøfting av sentrale funn.....	23
5.1 Arbeid med musikk knyttet til mål.....	23
5.2 Digitalisering i barnehagen.....	23
5.3 Å bruke sin egen musikalitet	24
6.0 Avslutning og oppsummering	25
Litteraturliste	27
Vedlegg	28

Forord

Denne bacheloroppgaven er skrevet i forbindelse med barnehagelærerutdanning ved universitetet i Stavanger. Personlig som barnehagelærerstudent har jeg fått øynene opp for arbeidet rundt musikk i barnehagen og har sett mye positivt rundt temaet, samt ting jeg mener kan forbedres. Musikkundervisningen vi har gjennomført i utdanningsforløpet var for min del for liten, og derfor valgte jeg å ta for meg dette i min bacheloroppgave.

Dette har vært en utfordrende og uvand arbeidsprosess hvor jeg har møtt på ulike problematiske faktorer langs veien. Men det har gjennom alt vært utrolig lærerikt å skrive en såpass omfattende oppgave.

Jeg vil takke mine informanter for at de kunne hjelpe meg med å stille til intervju i denne prosessen. Noen av informantene tok seg tid i en travel hverdag for å hjelpe. Tusen takk! Gjennom disse intervjuene har jeg fått et større bilde på hvordan de har arbeidet med musikk i barnehagen, noe som de ikke hadde tenkt altfor mye på før.

Jeg vil også takke min veileder Kirsten Halle som har vært veldig hjelpsom når det trengtes i prosessen. Klassekamerater har også vært med på å støtte meg når problemer har oppstått under prosessen.

Stavanger, 4. Januar 2022

1.0 Innledning

Musikk er noe som alltid har vært sentralt for meg personlig. Musikken har gitt meg glede, støtte, inspirasjon og mye mere. Musikken har kraften til å binde mennesker sammen og er ofte sentral i sosiale opplevelser. I løpet av studieløpet jeg har hatt med barnehagelærerutdanningen hadde vi et år med musikkfag. Her fikk jeg nye inntrykk om hvordan musikken kan påvirke og hjelpe barn i deres utvikling og i hverdagen. Jeg valgte derfor å bygge videre på denne nye kunnskapen i bacheloroppgaven.

Musikken er et ofte brukt verktøy i barnehagen i ulike settinger. Etter egen erfaring i praksisarbeid har jeg observert at musikken brukes mye i forbindelse med å berolige barn og skape felleskap og trygghet. Musikken har altså hjulpet med å bygge et felleskap for barna hvor det er trygt å uttrykke seg. Denne tryggheten som musikk er med på å bygge er noe som fanget oppmerksomheten min særdeles mye og noe som jeg ser på som en viktig del av barnehagehverdagen. Det er også forskjell fra barnehage til barnehage i bruken av musikk, dette er noe jeg interessert i å finne ut hvorfor og hvordan.

Ved bruk av ulike aktiviteter knyttet til musikk vil barn få muligheten til å møte andre barn og knytte sterkere bånd med dem. Det er derfor viktig at vi som pedagoger gir muligheten til dette, selv om vi ikke er altfor komfortabel og rutinert i arbeid med musikk.

Jeg har valgt å utforske hvordan barnehagen bruker musikk og i hovedsak hvordan den brukes i sammenheng med utvikling, lek og læring.

1.1 Problemstilling

Hvordan bruker barnehagen musikk i forbindelse med barns utvikling, lek og læring?

1.2 Avgrensning

Jeg har valgt å legge mest vekt på hvordan barnehagelæreren bruker musikken i deres praksis for å legge opp til barns behov for utvikling, lek og læring. Rammeplanen 2017 har Kunst, kultur og kreativitet som et av fagområdene i barnehagen. Rammeplanen 2017 forteller

«Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid. I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og

progresjon.» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 51).

Jeg valgte å utforske hvordan barnehagelæreren jobber mot disse målene.

1.3 Struktur

Først vil jeg ta for meg relevant teori knyttet til musikk i barnehagen. Deretter vil jeg følge opp med et kapittel om metoden jeg har valgt å ta for meg i denne forskningsprosessen. Jeg vil da følge opp metodedelen med funn og svar fra min forskningsmetode. Til slutt vil jeg oppsummere min oppgave.

2.0 Teoridel

For å belyse min oppgave, er dette en teoridel der jeg tar for meg ulike temaer som kan knyttes opp til arbeidet med barn og musikk.

2.1 Musikk og temaarbeid i barnehagen

Temaarbeid i barnehagen forgår som regel i samkjøring med årsplanen. For eksempel rundt juletider brukes temaet «nisser» på en avdeling. Her blir forskjellige aktiviteter gjennomført som handler om det enkelte temaet. Gjennom musikken blir det ofte brukt sang, dans og korsynging som passer til det visse temaet avdelingen arbeider med.

Det er de ansattes ansvar å legge til rette for disse aktivitetene og være med å gjennomføre de.

Satsingsområdene i barnehagen kan for eksempel gå ut på sosial kompetanse, barns språkutvikling og kulturell læring. Innenfor slike områder kan musikk være et hjelpemiddel. Sosial kompetanse handler om samspeillet mellom barn, her kan for eksempel korsang være en aktivitet som hjelper å utvikle dette. Den språklige utviklingen er en annen arena musikk kan hjelpe med. Gjennom ulik lek med rytme og sang kan flyten og forståelsen av ord bli utviklet og barna får stimulert sin språklige utvikling (Sæther & Angelo, 2012, s. 169).

Selv om målene for en aktivitet ikke er den musikalske utviklingen, kan musikken bidra på andre arenaer.

Når musikk er fokuset i temaarbeidet barnehagen holder på med, er musikken det selve temaet. Hvis temaarbeidet går ut på en viss type musikkjanger, en artist, ulike rytmer etc. Da hentes målene og innholdet fra musikkens fagområde (Sæther & Angelo, 2012, s. 170). I dette

arbeidet kan også andre relevante temaer trekkes inn, men det burde ha en rolle som belyser temaet musikk på. Et eksempel på slikt arbeid som du kan se i barnehagen er arbeidet med troll. Gjennom dette arbeidet kan det være fokus på Edvard Grieg sine stykker. Siden temaet handler om troll, vil Henrik Ibsen sine eventyr om Peer Gynt være aktuelt. Med fokus på musikken i stykket, kan også barnehagelærer fortelle om eventyret det forteller. Her belyser altså barnehagelærer musikkstykket med norsk litteraturhistorie. Ved bruken av musikken til Grieg, kan barna danse og leke ut ifra deres følelser rundt musikken.

2.2 En didaktisk tilnærming av arbeid med musikk

Hanken & Johansen 1998, s. 132 definerer musikkdidaktikk som:

«Alle de beslutninger man må ta i forhold til den musikkpedagogiske virksomheten, om forutsetningene og betingelsene for virksomheten og om de overveielser man gjør i den forbindelse» (Sæther & Angelo, 2012, s. 139).

Den didaktiske relasjonsmodell er en mye brukt modell for å framstille disse ulike kravene. Relasjonsmodellen gir en oversikt over hvilke kategorier som kan være med på å drøfte for undervisningsvirksomheten, modellen viser også sammenhengene mellom de ulike kategoriene. Det vil si at hvis du tar et valg innenfor en kategori, påvirker det de andre kategoriene. En del av vårt arbeid som barnehagelærer er å utvikle metaperspektiver personlig og på sitt arbeid og diskutere hva som skjer, hvorfor, og hvordan dette henger sammen med hva man ville at skulle skje (Sæther & Angelo, 2012, s. 140).

Når du skal jobbe med didaktisk arbeid i barnehagen er det viktig å ta for seg de didaktiske forutsetningene først. Disse faktorene består av personlige forutsetninger, barns forutsetninger, utviklingsmessige forutsetninger, individuelle forutsetninger, barnehagelærerens forutsetninger og andre personers forutsetninger (Sæther & Angelo, 2012, s. 141-149). Når du tar disse forutsetningene i lys, vil du få et bedre lys på aktiviteten du skal gjennomføre med bakgrunn på forutsetningene du har tatt.

Arbeidet med barn i ulike aldre vil tilsi at du som barnehagelærer må tilrettelegge arbeidet ut ifra dette. Den viktigste ressursen for musikkarbeidet i barnehagen er tross alt menneskene som er til stede ved aktivitet/arbeid. Alle menneskene rundt aktiviteten og de som bidrar i aktiviteten kan gå under de personlige forutsetningene for arbeidet.

Det er også viktig å ta hensyn til barnas forutsetninger i det pedagogiske arbeidet. Det å finne barnas forutsetninger og for eksempel deres motoriske, kommunikative og samhandlingsferdigheter vil være faktorer som spiller inn på denne forutsetningen (Sæther & Angelo, 2012, s. 141).

Videre er det viktig å ta forutsetninger med tanke på barnas utvikling. Alle barn har forskjellige ferdigheter på ulike utviklingsområder. Det er viktig for deg som barnehagelærer å ta i forbehold om hva du kan forvente fysisk, kognitivt og sosialt hos de forskjellige barna på ulike alderstrinn. Det er da din oppgave som barnehagelærer å legge opp til et pedagogisk opplegg som tar hensyn til barna (Sæther & Angelo, 2012, s. 142).

De individuelle forutsetningene du som barnehagelærer må ta for deg kan være barnas emosjonelle, motivasjonelle og sosiokulturelle aspekter. Du må tenke på hvor trygge barna er på arbeidet du skal gjennomføre, hvor motiverte barna er for gjennomføring og deltakelse av arbeidet og bakgrunnen til barna. Bakgrunnen til barna vil da for eksempel være verdier fra andre musikkulturer (Sæther & Angelo, 2012, s. 146).

Du som barnehagelærer må du også tar for deg forutsetningene for ditt eget arbeid. Det er ditt ansvar å lede arbeidet. Det er opp til deg og dine ferdigheter, kunnskaper og holdninger til arbeidet som er med på å bære frem arbeidet. Dine erfaringer fra eventuelt tidligere arbeid, om de er positive eller negative kan være med på å forme arbeidet. Din kompetanse innenfor faget har mye å si på hvordan du gjennomfører arbeidet. Erling Lars Dale (1999) skiller den pedagogiske kompetansen på tre stadier, K1, K2 og K3. K1 handler om det praktiske arbeidet med musikk, K2 handler om kompetansen til vurdering av læringsstoffet og tilnæringsmåtene, K3 handler om å kunne få et overblikk på arbeidet praktisk og se arbeidet med nye innfallsvinkler og vurdere derfra (Sæther & Angelo, 2012, s. 148).

Du må også ta til rette for at andre personers forutsetninger med arbeidet. I barnehagen er det mange ansatte og kanskje noen kan spille et instrument du trenger i forbindelse med arbeidet.

2.3 Det musiske – rytme, bevegelse og lyd

Ifølge Bjørkvold (1989) består menneskes musiske grunnelementer av rytme, bevegelse og lyd. Bjørkvold forklarer også at disse elementene preges inn i kroppens sanseapparat lenge før en er født.

2.3.1 Sangen

Omsorgspersoner fra alle kulturer viser at sangen har en beroligende og gledelig effekt hos barn. I Norge er sangen noe du finner i hvert hushold i hele landet. Når det gjelder sang for barn er vuggesangene noe som blir brukt overalt. Det er med på å gi barna en beroligende effekt fra kjente stemmer. Men vuggesanger er ikke det eneste som blir brukt i hverdagen. Vi mennesker synger for å formidle glede og humør, trøst, trygghet og følelsene vi har. Denne sangen vil være med å påvirke humøret til barna også. Barnet vil lytte til når en stemme det kjenner synger (Høigård, 2019, s. 25).

En annen form for sang vi kan finne i barnehagen er korsang. En av de vanligste formene for korsang i barnehagen er ved matbordet. Her synges det som regel en regle før man skal spise, som for eksempel «ormen den lange» og «gutter og jenter sitter og venter». Korsang ved matbordet er en planlagt aktivitet som fokuserer på musisering, kanskje den mest vanlige.

2.3.2 Regler og lek med kroppen

Rytme, bevegelse og lyd er også de største elementene i regler og lek med kroppen (Høigård, 2019, s. 26). Regler er tradisjoner som har blitt sunget til barn gjennom generasjoner i likhet med vuggesangen. I regler er det som regel rytmiske ord som forteller en historie, det blir også ofte brukt kroppslige hjelpemidler til å fortelle. I barnehagen blir det ofte brukt regler i hverdagen, både formelt og uformelt.

Jeg nevnte tidligere sangen rundt matbordet i barnehagen. I denne sammenhengen blir det som oftest brukt regler som barna lærer seg fort. «ormen den lange» er en velkjent regle, her brukes også kroppen sammen med syngingen. Kroppen blir brukt til å fortelle hva ormen gjør i reglen, dette hjelper barna med å få indre bilder på hva som skjer. Barn lærer seg rytmen i reglen også, dette er med på språkutviklingen hos barnet.

2.3.3 Det musiske og språkutviklingen

Den språklige utviklingen hos barn er noe barnehagen setter høyt som et felles mål. Det er ofte i barnehagealder hvor barn sier sine første ord og begynner formulere setninger og sette sammen ord som gir mening. Musikken kan være en stor del av den språklige utviklingen hos barn. Gjennom sang, regler, rytmer, bevegelse og leken kan man få barna til å delta i det

språklige (Høigård, 2019, s. 27). Disse punktene er noe vi kan se bli brukt i barnehagen. Det blir brukt ofte i fellesskap, slik at barna tør å uttrykke seg mere når de andre barna gjør det.

2.4 Planlagt eller spontant

Arbeidet med musikk kan foregå i forskjellige sammenhenger. Det foregår i både planlagte og spontane settinger. Barnehagens planlagte aktiviteter blir ofte brukt i sammenhengen med årsplan og rammeplan, ofte for å dekke behovene til barna. Et planlagt møte med kunst kaller vi en tilrettelagt kunstformidlingssituasjon (Waterhouse, 2017, s. 61). Planlagte aktiviteter som konserter eller musikkamling kan være eksempler på dette. Planlagte hendelser blir ofte formidlet av pedagogen eller andre på personalet i en planlagt situasjon.

Spontane aktiviteter skjer i den dagligdagse hverdagen ofte med både barnehagelærerens og barnas initiativ. I en spontan situasjon er det viktig for den ansatte å oppmuntre og støtte barnas opplevelser i prosessen (Waterhouse, 2017, s. 61). Oppmuntring og støtte vil hjelpe barna med å få positive opplevelser i slike aktiviteter, noe vil være med på at de vil delta i like aktiviteter senere.

Spontane møter med musikk er noe du ofte kan se i barnehagehverdagen, alt fra nynning til spontan gitarspilling kan ses på som spontane aktiviteter.

Bruk av instrumenter i spontane aktiviteter krever kompetanse og tilgjengelighet for det bestemte instrumentet. Barnehager i dag har som regel en gitar og en djembe tilgjengelig, men det betyr ikke at de ansatte kan bruke disse hjelpemidlene i aktivitet. Informant A forteller at der hun har jobbet har det ikke vært dedikerte rom til musikk, men at de hadde tilgang til en gammel gitar og ikke mye annet. Dette kan gjøre det vanskelig å planlegge aktiviteter som tar for seg praktisk musikkoppvisning.

2.5 Perspektiv på musikalsk utvikling

I observasjonen av barns lek oppdager vi et allsidig uttrykksrepertoar (Sæther & Angelo, 2012, s. 69). Vi observerer at barna bruker stemmen, kroppen og de ulike materialene de har rundt seg i leken. Barn i lek er ofte en her og nå situasjon hvor de kommuniserer med hva som er til stede der de er. I leken får barna uttrykke seg på en helhetlig måte gjennom musikalitet, sosialt, fysisk og kognitivt. Det vil si at de ikke bare uttrykker seg på ett område, men ved bruken av alt sammensatt.

Når vi snakker om å studere den musikalske utviklingen, går det ut på å studere de musikalske sidene i sammenheng med de andre utviklingsområdene. Det å kunne stimulere barns musikalske utvikling vil det kunne støtte barnas utvikling på andre områder også (Sæther & Angelo, 2012, s. 70). Det å stimulere barns musikalske utvikling handler ikke bare om å forbedre barnas musikalske ferdigheter, men at den skal være med å forbedre innholdet og fokuset for barn innenfor musikken også. Nyere utviklingspsykologi forklarer at sammenhengen mellom individet og dets omgivelser har en stor betydning for utvikling på ulike arenaer. Mennesker utvikler seg naturlig nær deres miljø, fysiske og sosiale omkretser og deres mulighet til interaksjon. Barnehagen er en arena der barna tilbringer mye tid, sammen med hjemmet og kulturen sin. Det vil da ha mye si for barnets utvikling (Sæther & Angelo, 2012, s. 70). I en musikalsk setting kan det bety at i et hjem med mye musikk og sang kan barnas musikalske forståelse være høyere enn hos andre.

Levy Vygotskij er en teoretiker som har hatt stor betydning innenfor forskning på utvikling og læring. Vygotskij har fokuset på å se på individet og kulturen deres som én enhet. Han mener at utviklingen skjer gjennom en interaksjon mellom indre utviklingsmessige forhold og ytre kulturelle faktorer (Sæther & Angelo, 2012, s. 70). Han er kjent for teorien om «den nærmeste utviklingssonen». Den legger vekt på avstanden mellom individets faktiske og potensielle utvikling. Vi som pedagoger i barnehagen har et ansvar for å minske denne avstanden for barnet, og legge til rette for stimulert utvikling. Det er også vår oppgave å følge opp og tilpasse aktiviteter til de ulike barna, som hjelper å stimulere utviklingsområdene det er behov for utvikling.

2.6 Musikk og estetiske prosesser i barnehagen

Vi mennesker opplever musikk forskjellig, men noe vi kan være enige med et at musikk er lyd. Det som gjør at musikk er en kunstform, er at vi nettopp opplever hva vi hører som forskjellig, en kan si at dette er kjernen for musikken som et kunstnerisk uttrykk.

Lyd er noe av det første et barn gir uttrykk for, noe av det første et barn hører etter fødsel er mors stemme. Det barnet vil kjenne igjen er klangfargen i stemmen. Klangfargen kan beskrives som den egenskapen til å gjenkjenne lyder, det å kjenne igjen rytmen og dynamikken en person har i stemmen. Det motsatte gjelder også med at en mor vil gjenkjenne barnegråten til barnet sitt blant andre barn.

Musikkpsykologen Swanwick (1988) definerer musikk som «interessant lyd, ekspressivt integrert i en form eller at musikk er lyd, uttrykk og struktur» (Sæbø, 2017, s. 79).

Ifølge Peter Bastian (1987) er klang og lydopplevelser vanskelig å forklare med ord siden det gjelder basale sanseuttrykk. Som utgangspunkt for estetiske prosesser med lyd er det naturlig å la barna utforske og forske med ulike lyder. Hvis barnet utforsker selv lyder og en voksen hjelper til med å sette sammen andre lyder, kan barnet lære å komponere ulike former for lyd og lage musikk (Sæbø, 2017, s. 80). Det å utforske lyder gjennom forskjellige aktiviteter er mulig i barnehagen med lytteøvelser der barna kan gjette seg til hvilken lyd som lages av hva.

2.7 Kunstfagets plass i barnehagen

Tidligere forskning viser at kunstfagene er en selvfølge å arbeide med i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2008), nyere forskning viser også at det er store forskjeller på tilbudet forskjellige barnehager har på denne arenaen (Kunnskapsdepartementet, 2015).

Det er alltid et mål å forbedre barnehagens innhold i opplæringen, dette gjelder også kunstfaget. Rammeplanen viser til punktet om at barnehagen skal «motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og annen skapende virksomhet, og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttrykksformer» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52). Det vil si at det er vår oppgave som barnehagelærere å legge til rette for arbeid knyttet til kunstfagene musikk, dans og drama. Siden denne oppgaven tar for seg arbeidet med musikk vil jeg fokusere på dette fagområdet.

Forskning viser at arbeidet med kunst, kultur og kreativitet har steget fra 33% i 2008, til 46% i 2018 (Trøndelag Forskning og utvikling AS, 2019). Dette viser at fagområdet har blitt fokusert mere på enn før, men det er også en av de fagområdene som blir arbeidet med minst i barnehagen. Arbeidet med de estetiske fagene var oppe i 50% i 2004, det vil da si at vi ikke har kommet tilbake på dette antallet enda i 2018. Erik Eliassen mener at en forklaring på denne nedgangen kan være fordi barnehagen begynte å se på sosial kompetanse og språk som viktigere områder (Storvik, 2020).

Ifølge Ann-Hege Waterhouse kan dette ha en sammenheng med at barnehagestudenter ikke får nok opplæring i de estetiske fagene. Hun mener også at det er viktig at barna får muligheten for kunstmøter i barnehagen (Storvik, 2020).

Selv om tallene viser at musikk og kunstfaget blir brukt for lite, forteller ca. 98% av barnehager at de bruker musikk hver dag. Ellen Os mener når vi sier at 98% bruker musikken daglig stammer nok fra sang rundt matbordet eller sang i samlingsstund (Storvik, 2020).

2.7.1 Kompetanse hos barnehagelærerstudenter

For at personalet skal utvikle og ta i bruk aktiviteter knyttet til musikk vil kompetanse innenfor fagområdet gjøre det lettere å utføre arbeid. I dagens barnehagelærerutdanning inneholder et semester faget Kunst, Kultur & Kreativitet (KKK). Her får elevene læring om kunstfagets rolle i barnehagen og opplæring i aktiviteter studentene kan bruke i deres barnehagehverdag. I musikken får studentene kort opplæring på instrumenter, i hovedsak djembe og gitar. Fagene innenfor KKK bestod av Musikk, drama og forming. Siden dette var fordelt over et semester, var det begrenset hva slags lærdom studentene får innenfor de forskjellige fagene. Studiet tilbyr også fordypning i faget «kreativ barnehage» et semester.

3.0 Metode

Metode er et redskap vi bruker for å samle inn informasjon til en undersøkelse som forteller hvordan vi skal innhente kunnskap (Dalland 2014). Det finnes flere ulike forskningsmetoder i et forskningsprosjekt. Et skille innenfor samfunnsforskning er kvalitative og kvantitative metoder. Bernard (2004) mener det er viktig å merke seg at en av hovedforskjellene mellom kvalitativ og kvantitativ metode er graden av fleksibilitet (Christoffersen & Johannessen 2018, s. 17).

Kvalitative metoder er mere fleksible enn kvantitative, det vil si at de kan tilpasses spontant mellom forsker og deltaker av undersøkelsen. Når metoden er kvalitativ kan den bestå av mere åpne spørsmål og deltakeren kan besvare spørsmålet med egne ord og meninger (Christoffersen & Johannessen 2018, s. 17). I forhold til en kvantitativ forskningsmetode så er det begrenset hva forskeren kan endre på spørreskjemaene eller surveyene. Det er viktig for forskeren å ordlegge gode og tydelige spørsmål, og hvordan det er best å stille dem. Det kan være en fordel i kvantitativ metode at spørsmålene på forhånd har svaralternativer, dette gjør det lett for deltaker å svare. Du kan dermed sammenligne svarene som kommer fra de samme spørsmålene (Christoffersen & Johannessen 2018, s. 17).

3.1 Valg av metode og informanter

For å få informasjon som jeg ville bruke for å belyse min problemstilling, valgte jeg et kvalitativt intervju som metode. Jeg bestemte meg for å bruke data fra tre informanter jeg kontaktet, dette for å få ulike vinkler fra de ulike informantene. Jeg valgte å bruke en kvalitativ metode for innhenting av materiale jeg trengte. Jeg valgte et kvalitativt intervju på bakgrunn av at jeg så etter mer personlig erfaring rundt spørsmålene jeg hadde stilt. I disse

svarene ville jeg få ut hvordan den enkelte informanten hadde jobbet med musikk i forhold til min problemstilling.

Dalland forklarer et kvalitativt intervju handler om å gå i dybden og forstå verden sett fra informantens side. Målet med intervjuet er ikke bare å utveksle synspunkter rundt et tema, men å skape forståelse og mening som videre fører til kunnskap (Dalland, 2020, s. 68).

En rekke faktorer gjorde slik at intervjuene mine ble foretatt over e-post. Det var noe både jeg og mine informanter ikke hadde noen problemer med. Ved bruk av e-post ville informantene få tid til å tenke på spørsmålene de får, deretter utdype svarene sine over tid. Jeg ga ingen tidsfrist på svarene, sånn at de fikk tiden de trengte til å utforme svarene sine.

Jeg brukte en strukturert intervjuform, der spørsmålene er planlagt på forhånd og i en bestemt rekkefølge. Ved bruk av denne strukturen ville jeg få tilgang til å kunne sammenligne svarene jeg får av mine informanter. Det var også den letteste formen for intervju over e-post.

Informantene jeg har samarbeidet med har ulike roller innenfor barnehagesektoren. Jeg valgte å spørre personer som har ulik bakgrunn med tanke på å få ulike innsyn i hverdagen deres. Alle informantene mine har erfaring med arbeid i barnehagen, så jeg utformet spørsmålene mine med bakgrunn av det. Alle informantene fikk tilsendt de samme spørsmålene.

3.2 Feilkilder og forskningsetikk til forskningsprosjektet

I forhold til intervjuet jeg gjennomførte var det sentralt at informantene mine hadde noen type erfaring fra arbeid med musikk i barnehagen. Når jeg fant mine informanter spurte jeg om de var villig til å svare på spørsmål som innebar musikk i barnehagen. Men det var også mitt mål å få forskjellige synspunkter fra personer med forskjellig erfaring med arbeidet rundt musikk. At intervjuet foregikk over e-post kan også være en feilkilde, det kan være mulig å «pynte» litt på svarene sine i stedet for å få et realistisk svar på stedet. Det vil si at jeg må stole på at mine informanter svarer ærlig og realistisk på mine spørsmål. Den omvendte situasjonen kan også skje. Spørsmålene over e-post gir informantene lengre tid til å tenke på sine erfaringer og deretter gi med et tydeligere svar enn om de hadde fått spørsmålene der og da.

En annen feilkilde med bruken av e-post som intervjumetode, kan være mengden informasjon jeg får fra mine informanter. Jeg så tydelig forskjell på hvor utdypende mine informanter svarte på spørsmålene.

I denne undersøkelsen er mine informanter anonyme. De fikk beskjed på forhånd at dette var en anonym undersøkelse og skrev også under på et dokument for samtykke. Ifølge Christoffersen & Johannessen (2018) er det viktig at deltakerne skal være sikre på at forskeren(e) ivaretar konfidensialiteten og ikke bruker opplysninger slik at personene som deltar ikke skal kunne identifiseres.

3.3 Gjennomføring av intervju

Jeg valgte som sagt å ha et strukturert intervju hvor jeg på forhånd har skrevet spørsmålene jeg skulle stille, disse spørsmålene skulle også være de samme til hver informant.

Informantene jeg forhørte meg om intervju med var personer som var knyttet til mitt nettverk av barnehagelærere jeg har blitt kjent med gjennom årene. Disse informantene har ulik erfaring fra arbeid i barnehagen, noe jeg så etter når jeg så etter informanter. Jeg stilte spørsmålet om faget jeg skulle skrive om var relevant med deres praksis og om dette var noe de kunne være med å bidra på. Etter bekreftelse på at de kunne stille gikk i jeg i gang med å konstruere mine spørsmål.

Etter videre arbeid ble det lagt til rette gjennom ulike faktorer at intervjuet skulle bli gjennomført på e-post, med et dokument med ulike spørsmål. Dette var noe jeg forhørte meg med informantene mine med, og det var ikke et problem for noen av de tre jeg hadde dialog med. Dermed trengte jeg ikke å gå gjennom prosessen med at begge parter i intervjuet måtte ha en tid å forholde seg til for gjennomføring av intervju. Dette gjorde at intervjuet ble foretatt når det passet informant best. Når informantene var fornøyde og hadde svart på mine spørsmål, sendte informantene tilbake svarene sine sammen med evt. spørsmål de lurte på i forhold til spørsmålene.

Jeg forhørte meg med hver informant om denne prosessen fungerte, og fikk en positiv respons. Det virket som at de satt pris på at de kunne gruble mere over spørsmålene enn om dette foretok seg ansikt til ansikt.

4.0 Resultat

Jeg har bestemt meg for å kalle informantene mine A, B og C for å skille funnene fra informantene for å beholde identiteten deres skjult. I denne delen vil jeg gå gjennom spørsmålene jeg stilte mine informanter og drøfte funnene jeg fikk.

4.1 Funn og drøfting av svar på intervju

Spørsmålene som er stilt er understreket og i kursiv. Jeg har valgt å ta for meg svarene etter hvert spørsmål og drøfter rundt dem

Spørsmål: *Hvor mye musikk brukes/har blitt brukt i ditt arbeid i barnehagen?*

Både informant A & B svarer at musikk blir brukt mye i hverdagen. Informant A nevner også at sangen er det som blir brukt mest, i for eksempel samling og rundt matbordet. Informant B legger også til at musikken er en naturlig del av barnehagen, da de har brukt mye barnesanger og dansemusikk i frileken. Informant C forteller at det er ulikt hvor mye musikken blir brukt, og at det som regel bare blir brukt gjennom sangen.

Ut ifra disse svarene kan vi se at musikk blir brukt i ulik grad i forskjellige barnehager. Informant A & B ser på musikken som et dagligdags verktøy i hverdagen, imens informant C har brukt mindre musikk. Sangen er det mest tilgjengelige og letteste metoden å jobbe med musikk, den kan oppstå uformelt til dagligdagse situasjoner og formelt i aktiviteter som egner seg for det, som for eksempel nevnte samlinger eller før maten.

Spørsmål: *Hvordan brukes/ble musikk brukt i ditt arbeid i barnehagen? (Formelt, uformelt)*

Informant A tar først for seg det formelle arbeidet:

«I månedsplaner ble det innført sanger med tanke på tema og årstid. Jeg vil påstå at vi sang daglig. Særlig i samlingsstund og før måltid. Musikk ble brukt for å skape glede, oppleve fellesskap og samhold, språktrening, øve på rim og rytme. Samt til bevegelse og fysisk trening»

Det uformelle arbeidet: «Spontansang i lek, både fra barn og voksne. Sang og bevegelse så fort det var en mulighet. Det var mye bruk av Spotify og bærbare høyttalere. Noen ganger som komp og noen ganger bare for å høre på. Men Spotify er gull verdt med tanke på å lage spillelister etter tema.»

I sammenligning med Informant B og C forklarer de at musikken ikke blir brukt særlig mye planmessig, men mere som spontane aktiviteter som barna er med på å sette i gang. Informant

B forklarer at de alltid har med en trådløs høyttaler når de var på tur i skogen. Informant B forteller også at de hadde pleid å ha fast musikksamling på fredager, da besøkte de et eldrecenter over gaten og sang for beboerne, men at dette ble en utfordring etter pandemien kom i 2020 grunnet helserisiko. Informant C forteller at det som regel skjedde uformelt, men at de planla mere musikalsk arbeid rundt høytider og fremføring på avslutninger.

Tolkning

Musikken er ofte et verktøy som blir brukt rundt forskjellige årstider, høytider og temaarbeid, alle de tre informantene forteller at musikken blir ofte brukt i disse settingene. Temaarbeid med hovedfokus i musikk som verktøy betyr at temaarbeidet fokuserer mest på det musikalske, med hjelp fra andre fagområder. Musikken kan også være som ett av flere fag i temaarbeid. Da handler det om at musikken vektlegges på lik linje med de andre fagene som blir brukt i arbeidet (Sæther & Angelo, 2012, s. 170). Nevnte avslutninger krever mye øving for sang, her er musikken og sangen hovedfokuset for barnas arbeid.

Informant A og B forklarer at de bruker trådløse høyttalere og Spotify i uformelt arbeid med musikk. Spotify er et verktøy som gjør det lett tilgjengelig å spille av musikk hvis barna har lyst, eller i en spontan aktivitet som inneholder musikk. De nye digitale verktøyene har gjort det mere tilgjengelig å spille av musikk, men det kan også ha en negativ effekt på det estetiske kunstmøtet. Det kan føre til at barna kan bli «passive» brukere av musikk, og det kan gi lite rom for fordypning. Men som informant A forteller, mener hun at det er gull verdt med tanke på temaarbeid og lage spillelister etter temaet.

Informant B og C forklarer også at aktivitetene rundt musikk er ofte etter barnas initiativ.

Barns medvirkning

Spørsmål: *Hvordan er/var det lagt til rette for å arbeide med musikk? (Instrumenter, rom osv.)*

Informant A forteller: I de barnehagene jeg har jobbet i har det ikke vært dedikerte musikkrom. Det har vært tilgang på en gammel gitar. Har bare hatt en kollega som kunne spille. Piano har vi ikke hatt. Musikkinstrumenter til barn har vært minimalt. En barnehage hadde koffert med rytmeinstrumenter. Planlagte musikksamlinger foregikk stort sett i garderobes. Noen ganger i fellesarealer når alle avdelinger var med. Og noen ganger utendørs.

Informant B forteller at: Vi hadde egen gymsal med musikkanlegg, hvor vi ofte hadde musikk til leken. Vi hadde noen instrumenter som triangler, kastanjetter og tamburiner, men det ble ikke mye brukt

Informant C forklarer kort at Barnehagene har hatt lite tilrettelagt med instrumenter og lignende. Informant C forteller også at hen ikke har arbeidet i noen barnehager med eget musikkrom, så tilgangen og tilretteleggingen har vært liten.

Tolkning

Tilgjengeligheten for bruk av musikk er en av byggesteinene i arbeidet med det musikalske. Det å ha tilgjengelighet på instrumenter, musikalsk kompetanse og rom å utføre aktiviteter er en viktig del av arbeidet. Gjennom svarene jeg har fått fra mine informanter kan jeg konkludere i at det ikke har vært stor tilgjengelighet for å arbeide med musikk. Informant nevner at de hadde en gammel gitar og en koffert med instrumenter som de delte på avdelingene. En gitar kan brukes i mange forskjellige settinger, men det er opp til den voksne å kunne spille på denne. At en koffert med rytmeinstrumenter blir delt på alle avdelingene kan gjøre det vanskelig å få tak i denne kofferten.

Informant B nevner at de hadde en gymsal med musikkanlegg som ble flittig brukt til lek. Dette viser at barnehagen hadde tilgang på rom å bruke musikk i. Men det nevnes etterpå at de rytmeinstrumentene de hadde tilgjengelig ble lite brukt i forhold til dette. Plass og rom er nødvendig for gjennomføring av aktivitet. Når det kommer til musikalske aktiviteter kan det være positivt å ha et rom der det ikke er noen forstyrrelser og gir barna muligheten til å uttrykke seg uten faktorer som kan spille inn på deres opplevelse. Informant A forteller at de planlagte musikksamlingene tok som oftest sted i garderøber, noen ganger utendørs og i fellesarealer når alle avdelingene var deltakende. Uten et dedikert musikkrom handler det om å finne plass der det er muligheter, noe som informant A har vært med på.

Spørsmål: Knytter/knyttet dere musikk opp til barns lek? (evt. Hvordan?)

Informant A sitt svar: Det var noe spontansang i lek. Det var veldig avhengig av den voksne i leken. Som for eksempel å synge en sjørøversang når vi lekte båt. Vi brukte ofte sang og bevegelse som støtte i grovmotoriske utfordringer. Som for eksempel "en elefant kom marsjerende" når vi gikk i ulendt terreng. De eldste barna lærte seg sangleker som for eksempel "ta den ring" og "gubben og gamla".

Informant B forklarer kort at de leker ofte troll/bukkene bruse osv. Da spilte de gjerne klassisk musikk til, som for eksempel *Dovregubbens hall* eller andre relevante sanger som passet til hva vi lekte.

Informant C forklarer kort at de i liten eller ingen grad har knyttet musikk opp til barnas lek i barnehagene som hen har erfaring fra.

Tolkning

Spontansangen er diskuterbart den mest brukte formen for musikk i barnehagen. I forbindelse med leken er spontanmusikken/sangen et spontant verktøy i leken som skjer naturlig.

Spontanmusikk/sangen kan komme fra barna og personalet, den er oftest i forbindelse med hvilken aktivitet/lek som de holder på med. Bjørkvold hevder at barns spontane musikkutfoldelse står nærmere leken enn hva den vanlige oppfatningen av musikk er (Sæther & Angelo, 2012, s. 104). Spontansangen hos barn kan observeres de fleste steder det foregår lek, som ved tegnebordet, i sandkassa eller i lek med klosser. Det er ofte noe en vanlig overser og ser på som vanlig med hverdagsøyne, men hvis man tar på seg noen andre briller finner man spontansang ofte der barna er. Det er viktig for oss som barnehagelærere å være med på å være møteværende med barns kreative uttrykk.

Informant B fortalte om at de for eksempel har brukt *Dovregubbens hall* og andre relevante sanger som passer til leken de i gang med, som for eksempel bukkene bruse eller trollmor og ungene. Her får musikken en rolle som fargelegger i en lek med spesielt tema. Musikken er altså et hjelpemiddel i leken for å hjelpe barna med å uttrykke seg. Jeg tolker svaret til min informant at de har arbeidet med ulike temaer knyttet til troll, bukkene bruse osv. Her at de altså brukt musikk i temaarbeidet.

Informant C sier i motsetning til de andre at det har vært svært lite arbeid med musikk i forbindelse med lek. Det kan komme av ulike faktorer og slik jeg tolker det har det bare ikke vært et fagområde som de ansatte har satt i fokus. Det å utelukke musikalsk aktivitet i leken kan forhindre både musikalsk utvikling, sammen med utvikling på andre områder. Som jeg nevnte tidligere så er spontansangen til stede i de fleste barnehager. Det kan være at informanten ikke har observert og tenkt igjennom spontansangen i leken.

Spørsmål: *Bruker/brukte du musikk i arbeidet med barns utvikling? (evt. Hvordan?)*

Informant A forteller: Jeg brukte sang, rim og rytme med tanke på språkutvikling. Jeg brukte mye bevegelsesanger for å trene koordinasjon og for å sikre at alle barn var i bevegelse i løpet av dagen. Bevegelsesanger gir også mye musikkglede - samt en opplevelse av egen kropp. For noen barn ga det masse mestringfølelse. Og noen ganger gjorde vi det bare fordi det er gøy! Med funksjonshemmede barn har jeg brukt mye sang og musikk for å oppleve samspill, oppleve egen kropp samt oppleve tilhørighet med voksne og barn.

Informant B forteller: Siden vi var naturbarnehage så var vi mest ute og brukte kropp/sanser i slikt arbeid. Musikk var ikke nødvendigvis del av det planmessige utviklingsarbeidet. Musikken var noe enhver barnehageansatt hadde ulikt engasjement for.

Informant C forklarer kort igjen at de i liten grad hadde arbeidet med musikk knyttet til barns utvikling. Men at de har arbeidet med musikk knyttet til minoritetsbarn med lav språklig forståelse.

Tolkning

Barns utvikling er en av byggsteinene i barnehagen. Musikk er et tema som kan brukes i flere forskjellige typer utvikling. Informant A forteller at musikk ble brukt med tanke på språkutviklingen. Gjennom sang, rim og rytme vil barna ta til seg og lære ordoppbygninger og rytmen i ord. Ordet morfologi beskriver hvordan vi lærer oss hvordan ord lages og bøyes. I tidlig alder lærer barna om hvordan ord er bundet opp med morfemer, som for eksempel *bil-en*, *syng-er* og *fin-ere*. Ordene som er bak bindestrek er morfemene i disse ordene (Høigård, 2019, s. 94). I musikken kan vi finne flere eksempler på slike ord. Barna vil etter hvert øke ordforrådet og lære seg systemet for disse morfemene. Vi finner ofte de musiske elementene i sanger og dikt, i rim og regler og i språkleken (Høigård 2019, s. 168). I disse musikalske aktivitetene vil bokstavrim, enderim, klang, rytme og gjentakelser, den kan også inneholde lydmalende ord. Disse trekkene er knyttet til språkets uttrykks side, og gir en estetisk og sanselig opplevelse av språket for barna (Høigård, 2019, s. 168).

Informant A sier også at musikken har blitt brukt i tilknytning til bevegelse. Gjennom dans og bevegelse til musikk er med på å trene koordinasjon og gi barna glede gjennom bevegelse knyttet til musikk. Gjennom aktivitet med bevegelse i fellesskap kan barna kjenne på musikalsk glede og mestringfølelse. Å gi barna mestringfølelse er med på å forbedre synet deres innenfor hva de mestret, og gi dem gleden til å fortsette å gjøre disse aktivitetene.

Bevegelseslek med musikk er en lek hvor det er et aktivt engasjement. I leken bruker barna sansene sine og kroppen sin. I dans samspiller de kanskje med de andre barna sammen i

omgivelsene deres. Ved å danse og delta i leken sammen med de andre barna, vil meningsskapingen deres maksimeres (Öhman, 2012, s. 77). Det å bruke sangen og musikk for å oppleve samspill blant de funksjonshemmede, er noe informant A også har gjort. Her vil de kunne oppleve sin egen kropp og tilhørighet sammen med de voksne og de andre barna.

Informant B nevner også at de brukte musikken i henhold til kroppen og sansene. De hadde med trådløs høyttaler ut og brukte den. Siden det var en natur-barnehage, var det nok utfordrende å bruke musikken til så mye annet.

Informant C sier igjen at arbeidet med musikk ikke var i stor grad knyttet til barns utvikling. Det kan stamme av manglete engasjement og kompetanse innenfor faget.

Men musikk trenger ikke alltid være knyttet opp til noe spesielt mål. Informant A sier også at noen ganger ble musikken og bevegelseslek gjennomført siden barna syntes det var gøy.

Spørsmål: Bruker/brukte du musikk i arbeidet med barns læring? (evt. Hvordan?)

Informant A sitt svar: Jeg har brukt mye musikk i temaarbeid. For eksempel julemusikk i adventstiden, sanger om vær og natur og sanger om dyr når vi har hatt det som tema. Bevegelsessanger når vi har kropp som tema. Musikk har også blitt brukt i avslappende aktiviteter. Som hvilestund eller i bakgrunn ved formingsaktiviteter. Vi har hatt voksne med annet morsmål som har lært barna en av deres barnesanger.

Informant B: Når jeg jobbet på småbarnsavdelingene var det naturlig å bruke sang og musikk til bevegelsesleker. For eksempel «alle barna klapper», «hode, skulder, kne og tå», «bjørnen sover» osv. Dette gjorde vi i forbindelse med å lære barna samspill og språk.

Informant C sier som informant A at musikken blir brukt noen ganger til temaer og høytider. Men at musikken er i liten grad brukt med tanke på barns læring utenom temaarbeidet.

Tolkning

Informant A og C nevner bruken av musikk i forbindelse med temaarbeid. Det å spille for eksempel sanger om været og naturen i forbindelse med høsten, vil være et planlagt kunstmøte i temaarbeidet. Det å ha et planlagt kunstmøte vil si at barnehagelæreren har forberedt ulike måter å formidle kunsten på (Waterhouse, 2017, s. 61). I denne forstand vil musikken om naturen og været være en estetisk opplevelse som sammenhenger med årstiden og omgivelsene som barna befinner seg i. Gjennom faktorer som det estetiske med musikk og

sang vil barna få en god erfaring når det læres om årstidene i dette temaarbeidet.

Informant A tar også for seg at de har brukt musikken i bakgrunnen for formingsaktiviteter.

For småbarn kan aktiviteter og lek rundt samspill og språk være en stor del av barnas læring. Gjennom leker som «bjørnen sover» og «hode, skulder, kne og tå» vil småbarna delta i aktivitet sammen med andre barn og lære samspillet i leken. Slike leker kan også ha god effekt med tanke på barnas språkutforskning. I slike sanger kan barna lære seg nye ord og gi en mening bak dem. Informant C nevner at disse sangene og lekene har vært gjennomført med tanke på nettopp barnas læring om samspill og språk.

Spørsmål: *Synes du er det er lett å ta i bruk din egen musikalitet?*

Informant A og B forteller at de syntes det er lett å bruke og my på sin egen musikalitet sammen med ungene. Informant A forteller at det er gøy å synge, danse, utforske og lære nye ting sammen med barna. Informant B forteller at det aldri har vært noe problem å være med barna i slike aktiviteter. Informant C forklarer at dans og sang ikke er noe problem og at det er noe som skjer nesten daglig. Men at det er vanskelig å slippe seg helt løs på dansen og at hen spiller sjeldent eller aldri instrumenter.

Oppfølgingsspørsmål: *Hva er i tilfellet vanskelig?*

Informant A forklarer at det kan være vanskelig å akkompagnere. Problemet ligger ikke ved at musikkforståelsen er lav, men at manglende kunnskap på instrumenter som gitar og trommer kan begrense aktivitetene. Videre forteller informant A at det tys ofte til Spotify når det brukes musikk, noe som informanten ser på som en bra metode å få barna involvert i musikken. Informant A og C sier også at det kan være utfordrende å slippe seg løs foran foreldre og andre ansatte som man ikke er godt kjent med.

Tolkning

Det å kunne bruke sin egen musikalitet foran barna er der arbeidet med musikk i barnehagen starter. Å slippe seg løs og være utadvendt og leken er noe du som barnehagelærer lærer seg med mere erfaring. Ut ifra dataen jeg har samlet inn fra mine informanter tolker jeg at det ikke har vært et stort problem å bruke den musikaliteten de har mulighet til å gjennomføre. Selv om det kan være utfordrende å slippe seg løs foran foreldre og andre voksne. Det finnes flere grunner til at det kan være utfordrende å bruke sin musikalitet foran andre. Dette vil jeg komme tilbake til i neste kapittel.

5.0 Drøfting av sentrale funn

I dette kapittelet vil jeg drøfte noen temaer som har vist seg i datainnsamlingen. For å gjøre denne delen ryddig vil jeg fokusere på noen hovedtemaer i denne drøftingsdelen.

5.1 Arbeid med musikk knyttet til mål

Gjennom min datainnsamling spurte jeg mine informanter om deres arbeid med musikk knyttet til barns utvikling, lek og læring. Mine tre informanter med tre forskjellige erfaringer fra arbeid i barnehage, kom med ulike svar knyttet til spørsmålene. Ut ifra svarene jeg har fått kan jeg konkludere i at arbeidet med musikk ikke har vært en stor del av arbeidet deres knyttet til ulike mål for barnas utvikling og læring. Men de sier også at musikken har blitt brukt i en viss grad gjennom temaarbeid og rundt avslutninger.

I en didaktisk sammenheng handler det å jobbe mot et mål om hva som er hensikten bak et pedagogisk arbeid. Det handler om hva pedagogen vil med musikkarbeidet, og hvorfor han/hun vil det (Angelo et al, 2012, s. 150). I disse kunstfagene kan man skille mellom de instrumentelle og kunstneriske målene. Hvis musikken blir brukt med hensikt å utvikle barna språklig, å samarbeide eller den motoriske utviklingen kaller vi dette for instrumentale mål. Når arbeidet med musikk går ut på å gi barna estetiske inntrykk og uttrykk gjennom aktiviteter som lytting eller skaping av musikk, kaller vi dette kunstneriske mål (Sæther & Angelo, 2012, s. 150). Informant A og B forteller at de har brukt musikken knyttet til mål innenfor både det instrumentale og kunstneriske. Gjennom for eksempel bevegelseslek på småbarnsavdeling og sang, rim og rytme for barnas språklige utvikling.

Når du jobber målrettet mot noe handler det om innholdet og metoden for arbeidet du skal gjennomføre. Innholdet i en aktivitet tar for seg hva slags aktiviteter og læringsstoff som pedagog skal bruke for å jobbe mot målet (Sæther & Angelo, 2012, s. 152).. Informant A sa at det ble brukt sanger, rim og rytme i arbeidet med språkutvikling, dette er et eksempel på innholdet i aktiviteten. Ingen av informantene fortalte hva slags metode som ble brukt, men det kan for eksempel være å ha aktivitetene sammen i en smågruppe med barn.

5.2 Digitalisering i barnehagen

Digitalisering er noe som skjer naturlig på alle arenaer i verden i dag. Alt har blitt mere tilgjengelig og de digitale verktøyene blir mere og mere brukt i arbeidet i barnehagen også. Etter min egen erfaring har barnehagene prøvd å ivareta den fysiske opplæringen hos barna. Men når det gjelder musikk hvor det kreves kompetanse innenfor faget, kan Spotify være en

lett utvei for pedagogene å bruke. Informant A forklarer at Spotify ofte er brukt. Det er lett tilgjengelig og når kompetansen ikke er der for fysisk musikkvisning, er Spotify et verktøy som erstatter dette.

Det er viktig å understreke at det digitale ikke er en negativ ting å innføre i opplæringen, men at det kan brukes på en pedagogisk og kompetent måte. Det finnes alltid negativer til forskjellige endringer, men det er viktig å ta for seg hvordan det er med på å fremme arenaer innenfor et område.

Tilgjengeligheten av musikk digitalt kan hjelpe til å finne musikk som passer til temaer og arbeid rundt mål de har i barnehagen. Det er alltid ny musikk å finne og utforske med barna, og dette er tilgjengelig med et par trykk på telefonen til pedagogene.

I denne perioden vi lever i nå har det digitale vært særdeles sentralt i vårt arbeid på alle arenaer. Pandemien vi har vært igjennom og fortsatt er del av har gjort slik at arbeidet vårt har vært annerledes enn før. De digitale verktøyene våre har hjulpet oss gjennom denne tiden og gjort oss mere kompetente innenfor det digitale.

I barnehagen har det vært vanskelig å gi barna kunstmøter utenfor barnehagen, som for eksempel en konsertoppvisning eller teater.

5.3 Å bruke sin egen musikalitet

Å kunne bruke sin egen musikalske evne er sentralt når du arbeider med barn. Selv om du kanskje ikke kan spille noen instrumenter, kan du synge, danse eller være med på leken rundt musikk. Det er viktig å skape en skapende sangkultur i barnehagen. Som barnehagelærer er det gode muligheter å fremme denne kulturen. Du kan være en person som ofte synger spontant med barna, eller synger og spiller instrument i en planlagt aktivitet. Dette vil smitte over på barna og de vil kunne være med på sangen.

Du som barnehagelærer kan ha et våkent blikk som kan være med på å anerkjenne uttrykkene til barna og delta på deres musikalske spontane aktiviteter. Denne kontakten mellom voksne og barna skaper en trygghet og god musikalsk kommunikasjon mellom partene (Sæther & Angelo, 2012, s. 117).

Informant A forklarer at det kan være vanskelig å «slippe seg løs» foran foreldre og andre voksne. Dette kan være fordi barnehagelæreren ikke føler seg komfortabel med å gå utenfor komfortsonen foran andre voksne som en ikke kjenner så godt. Det er tross alt lettere å slippe seg løs foran barna du jobber med hver dag.

Det kan være en rekke faktorer til at vi barnehagelærere ikke er komfortabel med å bruke sin egen musikalitet. Stemmeskam er nok den mest vanlige formen for restriksjoner med å synge foran andre. Snakke er noe vi gjør hver dag, men det kan være annerledes når du skal bruke stemmen som et instrument i musikken. Stemmeskam handler i bunn og grunn om at individet er flau over sin egen sangstemme og derfor ikke deltar i sang (Kulset, 2018, s. 89). Det er naturligvis lettere å bruke sin sangstemme foran barn, fordi barn er ikke der for å dømme deg. Problemet kan oppstå når du er foran andre voksne. Redselen for å dumme seg ut og tenke på hva andre mener kan ta over, som kan føre til at du ikke får brukt din musikalitet innenfor sang.

Alle kan naturligvis ikke synge så godt som musikkartister, men det betyr ikke at du ikke kan synge likevel. Kanskje det er akkurat din stemme som barna har en tilknytning til som gjør at barna også vil delta i sang.

6.0 Avslutning og oppsummering

I denne oppgaven har jeg utforsket min problemstilling: *Hvordan bruker barnehagen musikk i forbindelse med barns utvikling, lek og læring.* Ved bruk av kvalitativt intervju over e-post samlet jeg data fra tre informanter som jeg hadde kontaktet og var villige å delta. Gjennom denne datainnsamlingen kom det frem at arbeidet med musikk er noen ganger nokså likt, men også ganske ulikt fra informant til informant. Det jeg har tolket er at den ulike erfaringen stammer fra de ulike avdelingene og barnehagene som deltakerne har arbeidet for og deres syn på bruken av musikk.

Gjennom forskningsprosjektet har jeg funnet ut av hva slags aktiviteter og mål mine informanter har arbeidet med ved bruk av musikk. Det er ulikt på hvilket mål de har arbeidet med, men det kommer frem at språkutvikling, motorisk utvikling og samspill mellom barna har vært områder som musikk har bidratt til å fremme. Jeg har også utforsket hvilke metoder informantene har utført musikalske aktiviteter. Gjennom bevegelseslek, sang, rim og regler har informantene arbeidet mot forskjellige mål ved bruk av musikk, men ikke alltid med et spesielt mål i sikte også. Jeg får inntrykk at informantene har brukt musikk mere for gøy enn arbeid mot tydelige mål. Temaarbeid og arbeid rundt avslutninger var noe som kom opp hos alle informantene. Det viser tydelig at musikk har en plass i barnehagen og de bruker den som et verktøy i disse prosessene. Selv om musikken ikke var hovedtemaet i temaarbeidet, ble det brukt som et verktøy for å støtte opp mot hovedområdet i arbeidet.

Tilgjengeligheten til instrumenter, musikkrom etc. viser seg å være begrenset ifølge mine informanter. Dette er noe barnehagen som en institusjon selv må ha tilgjengelig. Støtte fra barnehagen er essensielt for gjennomføring av aktiviteter som inneholder musikk. Uten tilgang til arbeidet er det vanskelig å gjennomføre noe rundt fagområdet.

Et annet tema jeg valgte å sette søkelys på var digitalisering og kompetanse.

Strømmeplattformer som Spotify viser seg å være flittig brukt i barnehagen gjennom læring og utvikling, men også bare for gøy. Dette kan ha noe med kompetansen til pedagogene innenfor bruk av musikk. Spotify er et fantastisk verktøy med tilgang til musikk hvor en du befinner deg. Men det kan også stå i veien for det estetiske kunstmøtet med musikk mellom barna og de ansatte.

Funnene fra denne oppgaven viser at det jobbes med musikk i barnehagen, men i ulik grad. Funnene viser også at det er rom for mer bruk av musikk som et pedagogisk verktøy i barnehagen. Selv om musikk har blitt brukt til en viss grad for å arbeide med utvikling, lek og læring, er det plass til mer bruk av verktøyet. I teksten har jeg vist til statistikk som viser at kunstfagene er en av områdene som blir arbeidet minst med i barnehagen, og det kan gjenspeile seg i min datainnsamling.

Gjennom denne oppgaven har jeg funnet ut av hvordan og i hvilken grad barnehagen arbeider med musikk. Det finnes rom for forbedring hvis barnehagen og pedagogene er åpne for endringen. Vi som barnehagelærere skal ha muligheten til å drive med musikk sammen med barna, men det er opp til oss individer å faktisk gjennomføre det.

Litteraturliste

- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2018). *Forskningsmetode for lærerutdanningen*. Abstrakt Forlag
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7 utg.). Gyldendal Akademisk.
- Høigård, A. (2019). *Barns språkutvikling, muntlig og skriftlig* (4 utg.). Universitetsforlaget.
- Kulset, N. B. (2018). *Din musikalske kapital*. Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2017). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4 utg.). Universitetsforlaget.
- Storvik, S. F. (2020, 8.oktober). Barnehagen jobber minst med kunst og kultur: - Blir kanskje sett på som mindre viktig. *Utdanningsnytt.no*.
<https://www.utdanningsnytt.no/barnehageforskning-barnehagepedagogikk-dmmh/barnehagene-jobber-minst-med-kunst-og-kultur--blir-kanskje-sett-pa-som-mindre-viktig/255463>
- Sæbø, A. B. (Red.). (2018). *Kunst, kultur og kreativitet: Kunstfaglig arbeid i barnehagen* (2 utg.). Fagbokforlaget.
- Sæther, M. & Angelo, E. (2012). *Barnet og musikken: Innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Waterhouse, A. H. (2017). *Med kunst i barnehagen*. Fagbokforlaget.
- Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk Forum.

Vil du delta i Forskningsprosjektet *Hverdagspraksiser*?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å involvere barnehagelærerstudenter i forskning som bidrar til mer kunnskap om hverdagspraksiser som fremmer lek, kommunikasjon og tilhørighet i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom *Hverdagspraksiser* skal barnehagelærerstudentenes Bacheloroppgaver knyttes til forskning som skjer ved Universitetet i Stavanger ved Institutt for barnehagelærerutdanningen, og det nasjonale barnehageforskningssenteret FILIORUM¹ finansiert av Norges Forskningsråd. Det overordnede målet for alle Bacheloroppgavene er å få mer kunnskap om hverdagspraksiser i barnehagen innenfor temaene: digital kompetanse, lek, tilhørighet/mangfold, kreativitet, bærekraft og ledelse. Problemstillingene vil variere innen rammen av de tematiske områdene.

Studentenes Bachelorsoppgaver tilsvarer 15 studiepoeng (¼ studieår) og datagrunnlaget de bygger oppgavene sine på er korte observasjoner i barnehagen, intervjuer, eller spørreskjema. Dataene som samles inn skal i første rekke brukes til studentenes Bacheloroppgaver, men vi vil også i dette brevet spørre om lov til å bruke dataene videre i forskning i FILIORUM – Senter for barnehageforskning.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger (UiS) ved Institutt for barnehagelærerutdanning og FILIORUM – Senter for barnehageforskning er ansvarlige for prosjektet. Samarbeidspartnere er barnehageeiere i Rogaland som har kommet med ønsker om tema de vil ha belyst gjennom studentenes Bacheloroppgaver.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i prosjektet fordi du arbeider i en barnehage eid av en av våre samarbeidspartnere i prosjektet. Barnehageeier har valgt ut barnehagen du arbeider i til å være med i prosjektet. Spørsmål om deltakelse sendes til alle ansatte i denne barnehagen som er aktuelle for studentenes problemstillinger. Det er ikke sikkert du vil inngå i datainnsamlingen, selv om du gir tillatelse.

Hva innebærer det for deg å delta?

Ved å delta i prosjektet vil barnehagelærerstudenter ved UiS få mulighet til å besvare problemstillinger i sine Bacheloroppgaver gjennom tilgang til praksisfeltet som videre bidrar til forskning om hverdagspraksiser i barnehagen.

¹ <https://www.uis.no/forskning-og-ph-d/forskningssentre/filiorum-senter-for-barnehageforskning/>

Metoder som vil bli brukt er ikke- deltakende observasjon, deltakende observasjon, intervju og spørreskjema. Ikke-deltakende observasjon betyr at studenten er tilstede og observerer barn og ansatte i barnehagen uten at de selv deltar aktivt i det som foregår. Deltakende observasjon er nødvendig når studentene skal prøve ut didaktisk opplegg sammen med ansatte og barn i barnehagen. Det er ikke lov å gjøre lyd- eller videoopptak. Opplysningene registreres gjennom studentenes notater som vil være anonymisert og oppbevart på sikker maskinvare. I den ferdige oppgaven vil det ikke være mulig å gjenkjenne barn, ansatte eller barnehagen dataene er samlet inn i. Det er kun studenten som har opplysninger om dette. Studenten har taushetsplikt, og ingen, heller ikke veileder, vil vite hvilke barn eller hvilken barnehage dette dreier seg om. I de tilfeller observasjon i barnehagen er aktuelt vil

studenten forholde seg til gjeldende korona-restriksjoner og smittevernsprosedyrer. Gjennom spørreskjema eller intervju med ansatte vil det ikke åpnes for spørsmål om enkeltbarn.

Ved intervju er det kun tillatt å skrive notater, mens spørreskjema fylles ut og registreres elektronisk. Det kan i noen tilfeller være aktuelt å lagre data innsamlet via intervju, spørreskjema, eller observasjon, til videre forskning i FILIORUM. Data lagres på sikker server og krever tillatelse av involverte.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger og data samlet inn om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

I tilfeller der det gjøres observasjon av ansatte i barnehagen vil kun de ansatte som har gitt samtykke bli observert. Samtlige ansatte som skal intervjues må ha gitt tillatelse til dette. I gruppeintervju må alle som intervjues ha gitt slik tillatelse. Det skal ikke gjøres lyd-, bilde- eller videoopptak.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun student som vil ha tilgang til opplysninger om ditt navn, hvilken barnehage du arbeider i, og andre detaljer knyttet til datainnsamlingen. Veileder og prosjektgruppe ved UiS vil ha tilgang til anonymiserte data som samles inn. Deltakere vil ikke kunne gjenkjennes hverken i Bacheloroppgaven til studentene eller i eventuelle andre publikasjoner der dataene brukes.

Alle data vil ivaretas gjennom sikker lagring i tråd med UiS retningslinjer, og vil anonymiseres slik at opplysningene ikke vil kunne spores tilbake til kilden. Dette kan gjøres ved at

barna/barnehageansatte/barnehagen får fiktive navn eventuelt nummer. Dataene oppbevares på tilgangsbegrenset og passordbeskyttet maskinvare.

Barnehageeierne som har deltatt i prosjektet vil kun få tilgang til resultater gjennom studentenes Bacheloroppgaver der ansatte, barn, og barnehager er anonyme.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres innen Bacheloroppgaven er godkjent slik at ingen data kan spores tilbake til kilden, noe som etter planen er februar 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet (etter at data er samlet inn, men før oppgaven er avsluttet og dataene anonymisert), har du rett til:

- innsyn i data og personopplysninger som er registrert om deg. Du har også rett til å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet og eventuelt slettet opplysninger om deg,
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Etter at anonymisering er foretatt kan du ikke identifiseres i datamaterialet og det vil derfor ikke være mulig å hente ut data om deg.

Ønsker du mer informasjon om datainnsamlingen, kan dette fås ved henvendelse til prosjektansvarlig ved UiS (se kontaktinformasjon på samtykkeskjema).

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg? Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Institutt for barnehagelærerutdanning/FILIORUM, Universitetet i Stavanger ved professor/senterleder FILIORUM Elin Reikerås elin.reikeraas@uis.no, eller administrativ koordinator FILIORUM Secilie Schelbred filiorum@uis.no
- Vårt personvernombud: Rolf Jegervatn rolf.jegervatn@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personvertjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Elin Reikerås

Secilie Schelbred

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hverdagspraksiser*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i observasjon i barnehagen
- å delta i intervju og/eller spørreskjema

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles i henhold til de tillatelser jeg har gitt ovenfor.

----- (Signert av
prosjektdeltaker, dato)